

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1068

מסכת נדה י"ח - כ"ד ♦ סופרים י"א, ה' - י"ב, ד'

בס"ד, י"ב חשון תש"פ

השבוע בגליון

- ♦ אימתי נוצרו ההרים?
- ♦ כשהעולם היה עגול
- ♦ כך נוצרו הרי אטליה
- ♦ ארבע עיניים, ארבע ידיים ושני ראשים
- ♦ אין להשוות בין טבע בני אדם לבין טבע בעלי חיים
- ♦ בעל חיים דמוי חזיר עם שסע בגבו

- ♦ ביצה קלופה בחג השבועות ובליל הסדר
- ♦ המשפט שפוענח על ידי הגר"מ שפירא זצ"ל
- ♦ כתיבת פסוק על ביצה קשה
- ♦ הקפאה והפשרה בשבת
- ♦ נאמנות הרופאים ומדע הרפואה - גבולות וסייגים
- ♦ קביעת הרופא מעלה ספק

דבר העורך

8 שבועות

8.
כן, 8.
!!!8

פיטל

פיטל העגלון הפך ברבות השנים לחלק בלתי נפרד משקלוב העיר, שברוסיה הלבנה.

זאת למודעי, כי שקלוב העיר לא עיר רגילה היתה כלל ועיקר. באותם ימים היתה מלאה וגדושה בגדולי תורה, מתמידים גדולים ותלמידי חכמים. בניו של הגאון מוילנא. זכר צדיק לברכה, מספרים בהקדמה לביאור אביהם לשולחן ערוך, כי העיר הודרכה על ידו ונהגה על פיו בכל דבר ועניין הנוגע לדרכי לימוד התורה.

כשם שהכל הכירו את הבית החרב שבמבואות העיר, אשר לפני מאות בשנים לן בו לילה אחד מלך ממלכי אירופה ומצא בו את מותו, כך הכירו את פיטל ואת עגלתו.

סוסיו היו ישישים באים בימים, הוא והם היו מדדים יחד ברחובות העיר בתורם אחר פרנסה מזדמנת, אולי מאן דהוא אשר דרכו אינו אצה לו ייאות להזמינו לנסיעה קלה, לא רחוקה. הוא וסוסיו כבר אינם מסוגלים לעמוד בתנאי דרך קשים, או בנסיעה ארוכה. מידי עשרים רגע הם נעצרים להפוגה קלה, מתנשפים, לוגמים מעט מים, פיטל משליך להם מעט קש ממרומי כסא העגלון, וממשיכים הלאה.

יודעי דבר מספרים, כי יותר משהיו פיטל וסוסיו- ישישיו מסיעים את אנשי שקלוב, היו אנשי שקלוב

דף יז/א האוכל שום קלוף... וביצה קלופה
ביצה קלופה בחג השבועות ובליל הסדר

למדנו בסוגייתנו, כי אין לאכול שום, בצל או ביצה קלופים שעבר עליהם הלילה, מפני הסכנה. כיום, רבים נזהרים גם שלא לאכול צנון קלוף שחלף עליו לילה, אך רוב ספרי הפוסקים אינם מזכירים זאת, ויש שכתבו, כי אין לו כל מקור (שו"ת "קב זהב" סי' י"ז). על הפרטים השונים הנוגעים לאיסור זה, הפוסקים דנו בהרחבה, כגון, הביצה הלזו מבושלת היא או חיה; האם לא כהה תקפה של הסכנה גם בימינו? על כך ועוד במאמר הבא.

המשפט שפוענח על ידי הגר"מ שפירא זצ"ל: משפט בלתי מובן בהגות מרדכי לשבת (פרק המוציא יין), פוענח להפליא בידי הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, מחולל ומייסד הדף היומי. בהגות המרדכי נאמר בשם המהר"ם מרוטנבורג: "ומביצה קלופה, ששאלתם אותי אמאי לא חיישינן לרוח רעה, יפה כתבתם, דדילמא לא שכיח בינינו, אי נמי כתבי הקודש שעליהן מצילין" - בדבר מה ששאלת על ביצה קלופה, בימינו אין לחשוש מאכילת ביצה קלופה מפני שהסכנה אינה שכיחה, וכמו כן "כתבי הקודש שעליהן מצילין". דברים חסרי פשר.

כתיבת פסוק על ביצה קשה: הגר"מ שפירא זצ"ל (בהסכמתו לספר "שלחן חיי") פענח את הדברים בפשטות: ה"רוקח" כותב (ה' שבועות סי' רצ"ג), כי "מנהג אבותינו" ללמוד ביום חג השבועות עם הילדים הקטנים, ובתוך הלימוד נוהגים להביא בפניהם ביצה קלופה ומבושלת, ועליה כתוב הפסוק "ויאמר אלי בן אדם", הרב קורא את הפסוק תיבה אחר תיבה והינוקא מחרה מחזיק אחריו, ולאחר מכן הוא אוכל את הביצה.

כמובן, כי כתיבת הפסוק על הביצה נעשתה לפני החג, וממילא גם בישול הביצה, שהרי אין אפשרות לכתוב על ביצה רכה ולבשלה. נמצא שהזאטוט נגס בביצה קלופה שחלף עליה לילה שלם! לפיכך, שאל נשאל רבי אלעזר מגרמייזא, בעל ה"רוקח", מדוע אין חוששים לדברי גמרתנו. על כך הוא השיב, כי יתכן שבימינו אין לחשוש לרוח רעה זו, וכמו כן, יתכן שכתבי הקודש, היינו: הפסוק אשר נכתב על הביצה, מגינים ומצילים מפני רוח רעה...

אם אכן נכון ויציב פירושו של רבי מאיר שפירא זצ"ל, הרי זו הוכחה ברורה לכך שהביצה המדוברת בגמרתנו מבושלת היא, שהרי על ביצה חיה אין אפשרות לכתוב מאומה ("שמירת הגוף והנפש" סי' ג' הערה ו').

תירוצו הראשון של המהר"ם מרוטנבורג, כי יתכן שבזמנינו אין חשש סכנה, משמש פוסקים רבים כדי להתיר אכילת ביצה קלופה בצירוף עם היתרים נוספים, כביטול ברוב וכדומה. סביב תירוצו זה התפתח משא ומתן מעניין, אם לשונו "ודלמא" - אולי, היא משום שהוא מסופק במהימנותו של יישוב זה, או שמא לא כתב כן אלא בלשון ענווה (שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קמ"ח וש"ת "הר צבי" י"ד סי' ע"ד ועוד). למעשה, רבים מרבותינו האחרונים נקטו להחמיר בדבר (עיי' "שמירת הגוף והנפש" שם הערה א').

צעילוי נשמת

הרב **פנחס רוזנבאום** זצ"ל
בן הרה"ג
רבי שמעלקא הלוי זצ"ל הי"ד
נלב"ע י"ג מר חשון תשמ"א
תנצב"ה
הונצח ע"י בני משפחתו שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ד **נחמיה יחיאל זעירא** ז"ל
ב"ר משה מרדכי ז"ל נלב"ע י"ב בתשרי תשמ"ח
וזוגתו מרת **סימה פינקל** ע"ה
ב"ר פרץ ז"ל נלב"ע י"ב בחשון תשנ"ח
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ד **יצחק אייזיק אורנשטיין** ז"ל
ב"ר שכנא דוד ז"ל
נלב"ע ט"ו בחשון תשל"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידינו
הר"ר **אשר אורנשטיין** ומשפ' שיחיו - חיפה

ביצה קלופה לארוחת ערב ולארוחת בוקר - אפשרי: האדמו"ר מצאנז זצ"ל, בעל שו"ת "דברי יציב" (יו"ד סי' ל"א), חוקר: לילה זה שצריך לחלוף על ביצה קלופה כדי שלא תאכל - מה הוא. האם ביצה שקולפה לפני עלות השחר, נחשבת כביצה שעבר עליה לילה, או שמא דווקא ביצה שקולפה לפני חצות הלילה. למעשה הוא מצדד, כי אך ורק ביצה שקולפה לפני תחילת הלילה ונותרה כן כל הלילה, היא זו המדוברת בגמרתנו, ובביצה זו קיימת הקפיידא שלא לאוכלה. היוצא מן הדברים, כי ביצה שקולפה בשעת ארוחת ערב, מותרת באכילה למחרת, שהרי קולפה לאחר רדת הלילה (וראה "שמירת הגוף והנפש" שם אות ב').

דף יז/א שלג אינו לא אוכל ולא משקה

הקפאה והפשרה בשבת

שלג, קרח, ברד, גליד וכפור, אינם נחשבים לא אוכל ולא משקה.

הלכה זו שנאמרה בסוגיינתנו בנוגע לטומאת אוכלים, שאלו אינם מקבלים טומאה, מהווה יסוד להלכה מעשית בימינו אנו, אף על פי שאיננו נוהגים בדיני טהרה, שהרי טמאי מתים אנו, כולנו.

במסכת שבת (נא/ב) נאמר, כי בשבת אין לרסק את השלג ואת הברד. בטעמו של דין זה נאמרו הסברים ופירושים שונים. בעל ספר ה"תרומה" מצוטט על ידי הראשונים (הרמב"ן והר"ן שם, אך יש מן הראשונים שפירשו את דבריו באופן אחר), כי אין לרסקם בשבת מפני איסור 'נולד', היינו: המים הנוצרים מן השלג ומן הברד, נולדו כיש מאין, והם אסורים בשבת מדין 'מוקצה', ככל הדברים שנוצרו בשבת ואשר אסורים משום סיבה זו. אם אכן השלג היה נחשב משקה, לא היתה כל עילה להחשיב את המים המופשרים ממנו כיצירה חדשה, שהרי בהיותו שלג היה 'משקה', וכעת בהופכם למים הם 'משקה', אין זאת, אלא שהכרעתו מבוססת על סוגיינתנו בה מבואר, כי השלג אינו 'משקה' ואינו 'מאכל' (עיי' "אורחות שבת", עמ' ר"ה).

כאשר נבקש לבחון אם בשבת מותר להשתמש בקרח שנמס מאליו, נמצא, כי לפי שיטת בעל התרומה הדבר אסור, שהרי מימיו נולדו בשבת והם מוקצה. אף על פי שלפירושים של ראשונים אחרים בסוגיה במסכת שבת, הדבר מותר, כתב הרמ"א (או"ח סי' ש"ח סעי' ט"ז) כי נהגו להחמיר בדבריו, ורק במקום הצורך ניתן לסמוך על המקילים.

הגאון מטשעבין זצ"ל טוען, כי מחלוקתם היא לגבי קרח שהפך למים, אך הכל יודו כי מים שהפכו לקרח אסורים. זאת, מאחר שסיבת ההיתר לדעתם להשתמש בשבת בשלג שהופשר, נעוצה בכך שעוד טרם ההפשרה בעל הקרח חושב עליו כעל 'משקה', וממילא נחשב הדבר שלא באה יצירה חדשה לעולם. סברה זו ניתנת להאמר אך ורק לגבי קרח ולא לגבי מים העומדים לקפוא, שכן, ניתן להבין כי קרח העומד להפשיר נחשב 'משקה' על שם ייעודו ועתידו הקרוב. ברם, כאשר מקפאים מים, הרי מטרת ההקפאה היא להפכו ממים, ממשקה, לדבר שאינו משקה, היתכן לומר כי גם בשעה זו שנקפאנו נחשיבו כ'משקה' בעוד פעולת ההקפאה מורה להיפך? (שו"ת "דובב מישרים" ח"א סי' נ"ה, ועיי' "שמירת שבת כהלכתה" ח"א פ"י הערה י"ד טעמי הגרש"ז אורבך להתיר "נולד" כזה).

כך או כך, אומר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, הן לדעת הסוברים כי קרח אינו משקה והן לדעת הסוברים כי קרח משקה הוא, הכל יודו כי חלב קפוא נחשב משקה, שכן, החלב הוא משקה חשוב וכל ייעודו הוא לשתיה בתור נוזל ולא בעודו קפוא. לפיכך, גם בעודו קרח הוא נחשב 'משקה' שלכך נוצרת. שונה הדבר לגבי מים, אשר לגביהם קיימת מחלוקת, מפני שפעמים שהם עומדים לשימוש בתור קרח, וממילא, אין סיבה להחשיבם כ'משקה' גם בשעה שאין אפשרות לשתות אותם ("שמירת שבת כהלכתה" פ"י הל' ה' ובהערה ט"ו).

דף כב/ב ובאב שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים

נאמנות הרופאים ומדע הרפואה - גבולות וסייגים

בגמרתנו מסופר, כי פעם אירע שהתעורר ספק טומאה, אך רופאים אשר בדקו את הדבר קבעו, כי אין סיבה לטומאה, וכי החשש התעורר בעקבות מכה חיצונית שאין בינה לבין הטומאה מאומה. משכך, חכמים הורו לערוך בדיקה מסויימת ובאמצעותה לוודא אם אמת דברו הרופאים.

דברי הגמרא הפליאו את הרא"ש, אשר כלל את תמיהתו בצרור שאלות ששיגר אל הרשב"א (שו"ת הרא"ש כלל ב' י"ח): לאחר שהרופאים העידו על קיומה של מכה, מדוע יש צורך בבדיקה נוספת? **קביעת הרופא מעלה ספק:** אין לפנינו את תשובת הרשב"א, יתכן שלא השיב עליה כלל, ולפיכך, אנו נותרים עם מסקנה, כי אין לקבוע הלכה על פי חוות דעתו של רופא, אי לזאת חכמים נזקקו לאמת את דבריו של הרופא באמצעות בדיקה. אכן, היו מן הפוסקים שלמדו מגמרתנו, כי רופא אינו נאמן באופן מוחלט, אלא בכוחו להעלות ספק. אשר על כן, במקרה של פיקוח נפש - שומעים לו, שהרי ספק פיקוח נפש דוחה את כל התורה, ואילו בשאלה הנוגעת לאיסורי תורה, יש לבדוק אם צדקו דברי הרופא אשר דבריו מעוררים את הספק ("דרכי תשובה" על שו"ע יו"ד סי' קפ"ז ס"ק צ"ח).

מסיעים את פייטל ואת פמלייתו. לא אחת אירע, כי עצמותיהם החורקות של בעלי החיים אחרו להגיב להוראותיו הרפויית של האוחז במושכות, והתוצאה היתה בלתי נמנעת. התדרדרות לשולי הדרך, או שקיעה בביצת בוץ סמיכה, לא היו אירוע נדיר עבור פייטל וסוסיו. לא פלא, איפוא, שפייטל, עגלתו החבוטה וסוסיו הלאים, היו מוכרים לכל אנשי העיר.

ויהי היום, נפל דבר בשקלוב.

סוסי של פייטל נראו משוטטים בחצר ביתו בחוסר מעט, העגלה הנושנה חנתה בפאתי החצר, ופייטל איננו. שעות הבוקר חלפו, תנועת הסוחרים פינתה את מקומה לתינוקות של בית רבן, והללו כמו גם הללו הביעו את תמיהתם: פייטל איהו?

נעבור זמן מה פשטה השמועה, פייטל נטש את סוסיו, זנח את עגלתו. שנתיים ימים חלפו עד שפייטל שב וטיפס על עגלתו וחזר להנהיג את סוסיו. מה אירע? מדוע פייטל נטש את סוסיו, ומה הסיבה שלבסוף הוא חזר אליהם כאילו מאום לא אירע? הסכיתו ושמעו.

בבקר של יום היה פייטל נוהג להצטופף עם יתר חבריו העגלונים בבית המרזח המקומי, לשתית מעט יי"ש לפני תחילת העבודה המפרכת. פייטל נהג להקדים לבוא. בודד היה יושב על הספסל שליד התנור, מחכך את כפות ידיו זו בזו ולוגם טיפין טיפין מן היי"ש שהגיש לו רעו הטוב, בעל המקום.

בזה אחר זה היו נכנסים חבריו, איש איש וסיפוריו, איש איש ומנהגיו. זה שנה כוסיט, אחר הגיר אל גרונו כוס עצומת מימדים, וגם זה, היה אומר, רק בשביל ההתחלה. בין לגימה ללגימה היתה מתפתחת שיחה מרתקת בין העגלונים, זה אומר בכה, אחרים דוחים את דבריו בתקיפות, עגלונים נוספים מתערבים, ופעמים רבות החבורה היתה מתפזרת ללא הכרעה וללא הסכמה.

אותו יום אירע לפייטל דבר מה מחריד, אשר מחמתו הוא נטש את עבודתו לשנתיים ימים. כדרכם בכל יום, התכנסו העגלונים והחלו משוחחים ביניהם. אם חשבתם כי עגלוני שקלוב נהגו להתנכח על גודל צירי העגלה, או על סוג המספוא הזול ביותר, טעיתם טעות חמורה.

בתחילת היום היו יהודים יקרים מפז אל מתווכחים בסוגיות שבתלמוד! כך גם אירע באותו יום...

- **ואם** העוף יוכשר על ידי מחשבה לקבל טומאה...
- **אבל** בטומאת בית הבליעה... הלא...
- **ברם**, מה שסופו לטמא טומאה חמורה...
- **אין** זה פשוט כל כך; הראב"ד משיג על הרמב"ם...

הכל השתתפו בשיחה בעירנות.

בשלב מסויים פייטל חיווה את דעתו על השאלה הנדונה, אך מיד העירו לו כי דבריו נסתרים ממשנה מפורשת בסדר טהרות!

נדעזעזע פייטל העגלון עד עמקי נשמתו ותסער רוחו. מה לו עגלתו וסוסיו, לשם מה לו מושכות, אם הוא שוכח משנה מפורשת!!! משנה מפורשת, פייטל, ראה לאן הדרדרת, ייסר את עצמו בשוטים. **בו** ברגע פייטל נטש את עבודת העגלונות, ובמשך שנתיים היה ספון בין כתלי בית המדרש בשקלוב, חזר ושינן את משניות סדר טהרות, עד שחזר וידען על בורין.

כעת, לאחר שנתיים, הוא חש רגוע ושליו, באפשרותו לשוב אל עבודתו, לחזור ולהסב עם רעיו העגלונים, אחר שהתעלה אל מדרגתם. גם הוא יודע את כל סדר טהרות על פה!

יהודי יקר ואהוב.

הצטרף עוד היום לשיעור הדף היומי. עוד משנה, עוד דף גמרא. הרווח את נשמתך בטל החיים, ואך טוב ואושר ישכנו באהלך.
טלפן עכשיו למוקד מאורות הדף היומי
03-5775333

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק, פפס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף כ/ב ארחיה... קרי עליה סוד ה' ליראוי

חוש הריח

יראת ה', מבאר המהרש"א, מעניקה לאדם יכולת הרחה מופלאה. הן כך נאמר בו במשיח, "הריחו ביראת ה'", הוא יכיר את טיבו של כל אדם על ידי הרחה, משום היראת שמים שתהא בו במשיח. **בהזדמנות** מסויימת התבטא הגר"א לאפיאן זצ"ל על האדמו"ר מגור בעל "שפת אמת": לאדמו"רים הגדולים היה חוש ריח...

דף כב/ב וחכמים שאלו לרופאים

בין רופא לטייס

אמר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל: **מדוע** הנזקק לרופא לעניין חמור הרי הוא מברר על טיבו קודם לכן, ואילו הטס באווירן אינו מברר על טיב הטייס? - מפני שעל הטייס ועל אחריותו אין צורך לברר, הוא טס עם הנוסעים גם כן... אמור מעתה, אילו הרופא היה חש כנמצא עם החולה, לא היה צורך לברר אף עליו... ("תורת היולדת" ח-ג).

טרם נמשיך בהבאת דברי הפוסקים על נושא סבוך זה נציין, כי אנו מתייחסים לרופא אשר מהימנותו האישית אינה מוטלת בספק, והוא נאמן לכל דבר, על איסור ועל היתר וכדומה (עיי "שולחן ערוך" שם סעי' ח').

ההבדל בין אבחנה כללית לבין אבחנה פרטית: ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת "חתם סופר" יו"ד סי קנ"ח סי' קע"ג וסי' קע"ה) מפלס דרך חדשה לגבי נאמנות הרופאים, על ידי פילוח הספקות השונים המתעוררים בהלכה. כאשר רופא קובע כי קיים בעולם טבע פלוני, הרי הוא נאמן. ברם, הוא אינו נאמן באבחנתו על אדם מסויים. כלומר, כאשר הרופא קובע את אבחנתו על סמך השערה, לאור נסיונו הרפואי - כמובן, אזי, לא ניתן להתייחס לכך כאל קביעה בלתי מעוררת, ושתי סיבות לדבר. **א.** הרי הרופא בעצמו מודה, כי חוות דעתו ניתנה על סמך השערה. **ב.** הניסויים אשר מהם מסיקים מסקנות בוצעו על גויים, אשר טבעם שונה מטבע היהודי, כמבואר במספר מקומות בגמרא (שבת פו/א ע"ז לא/ב, ולהלן לד/ב). לפיכך, ניתן לסמוך על הרופא לגבי טבע כללי רגיל, אשר אינו דורש שיקול דעת לגופו של מקרה.

מפתיע לגלות, כי הרא"ש בעצמו מתייחס לשאלתו במקום אחר, ושם הוא גם מתרץ את קושייתו. בתוספות הרא"ש הנדפס בשולי הגמרא הוא כותב: "לא שהיה ברור לרופאים... אלא אמרו הרופאים אולי... מכה יש... ויבדק הדבר...". כלומר, הוא מפרש בגמרתנו, שהרופאים בעצמם לא קבעו את דברתם במסמרות, אלא העלו אפשרות, ספק, אשר חכמים הציעו לבררו על ידי בדיקה.

לכאורה, דברי הרא"ש סותרים את דברי ה"חתם סופר" זצ"ל, שכן, מתירוצו של הרא"ש עולה, כי אם הרופאים היו קובעים את דבריהם באופן וודאי, לא היה צורך בבדיקה - בניגוד לדברי ה"חתם סופר" זצ"ל. ברם, הגר"ש וואזנר זצ"ל מבאר, כי יתכן שהרא"ש לא נתכוון לכך שהרופא נאמן בלא בדיקה אחריו, אלא כאשר הוא קובע את אבחנתו על סמך עובדות ולא על פי שיקול דעת. במקרה זה הרופא נאמן, שהרי דבריו נקבעים על פי מציאות הנראית לעין.

קביעות רפואיות בימינו: לפיכך, פוסק הגר"ש וואזנר זצ"ל, כי בזמננו, עם התפתחות הטכנולוגיה בכלל, ועולם הרפואה בפרט, קביעות רפואיות, אשר בעבר ניתנו על פי השערה, מתבססות על ממצאים ועל צילומים, וממילא ניתן לסמוך עליהן (שו"ת "שבט הלוי" ח"ה סי' קכ"ו, ו"שיעורי שבט הלוי" סי' קס"ז סעי' ח').

דף כג/א אלא מעתה המפלת דמות הר

אימתי נוצרו ההרים?

בגמרתנו מבואר, כי ההרים נחשבים יצירה, שנאמר (עמוס ד/ג) "כי הנה יוצר הרים וברא רוח". הזוכים ללמוד גם דף יומי בתלמוד ירושלמי, התוודעו לנאמר בירושלמי במסכת נדה, כי ההרים שונים מיתר הדברים שנוצרו בששת ימי בראשית, "שאין כתיב בהן יצירה מתחילת ברייתו של עולם".

כשהעולם היה עגול: המהר"ץ חיות מבאר את כוונת הירושלמי, כי ב"סיפורי קורות הטבע" נאמר, שהעולם היה עגול ככדור בעת ברייתו, שהעיגול מורה על שלימות, וחלק וישר היה. ברבות השנים, סופות סערה עזות, והמבול בראשן, שטפו את היקום ונתהוו הרים, עמקים וגבעות. אותות לתהפוכות אלו קיימים במעמקים, בהם נמצאים שרידים ליצורים צומחים וחיים, שאינם מתפתחים במקומות אלו. זו כוונת הירושלמי, כי ההרים לא נוצרו מתחילה, אלא "על ידי השתלשלות חוקי הטבע אשר חקק ה' במעשי בראשית".

כך נוצרו הרי אטליה: בספרי האחרונים הדברים נידונו ביסודיות, תוך כדי עימות קביעה זו עם פסוקים שונים ומדרשים, בהם נאמר במפורש, כי ההרים נוצרו בששת ימי בראשית. התמיהה הגדולה ביותר, היא זו שעמד בה המהרש"ם (שו"ת ח"ז סוף סי' ק"ז). הרי על הרואה הרים משונים בגובהם, מוטל לברך "עושה מעשה בראשית", וכן נפסק להלכה ("שולחן ערוך" או"ח סי' רכ"ח סעי' א'-ג), והפוסקים אף טרחו לבאר, כי הרים אשר נוצרו לאחר ששת ימי בראשית אינם ראויים לברכה זו, כפי שה"משנה ברורה" (שם ס"א) מבהיר בשם ה"אליה רבה", כי עיקר ברכה זו "כשאנו מכירים היום דבר שאנו יודעים שהקב"ה ברא מששת ימי בראשית ועדיין הוא קיים". כך למשל, בעל "בצל החכמה" (שו"ת ח"ב סי' י), מצטט מספר פוסקים אשר קבעו, כי אין לברך ברכה זו על ההרים הגבוהים באיטליה, בחצי האי האיפרינאי, מפני שבגמרא (שבת נו/א) נאמר, ש"כרך גדול של רומי" נבנה על שרטון שעלה בים מקנה שנעץ גבריאל כשנשא שלמה את בת פרעה! הרי לנו, כי בששת ימי בראשית נוצרו הרים גם נוצרו.

עלינו להסיק בהכרח, שבריאת ההרים היא תוצר של מעשה בראשית ואת דברי הירושלמי לפרש כפשוטם, שכוונתו, כי במעשה בראשית המפורט בתורה, לא נזכרה המילה "יצירה" לגבי ההרים, מפני שהם לא היו יצירה נפרדת מן הארץ, אלא נבראו ביחד עמה.

ותן חלקנו
דרך חדשה ללימוד שלך

לא בכל יום אפשר לצאת למסע חדש, מהתחלה. בימים אלו טיימו אלפי לומדי "ותן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים! החלל את סבב לימוד הש"ס, יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חדשים. זוהי ההזדמנות שלך לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות חוכים בסיפוק רחני עצום!

קבע עיתים ללימוד
כעשיו *3029

חודש ראשון התנסות חינם

דף כד/א שני גבים ושני שדראות

ארבע עיניים, ארבע ידיים ושני ראשים

עדות מרתקת ביותר מביא הריטב"א, בשם יהודי, ר' אושעיא שמו, אשר ראה אשה שיש לה ארבע עיניים, ארבע ידיים, שני ראשים, והיא אוכלת בכל אחד מהם בנפרד, והיא חייתה למעלה מעשרים שנה. הראשונים עסקו בהרחבה במקרים מסוג זה, לאור מחלוקת רב ושמואל בסוגייתנו, כלהלן.

התורה קובעת, כי בהמה "שסועה" אסורה באכילה. לדעת שמואל מדובר בחיה אשר גבה ועמוד שדרתה שסועים ומחולקים לשניים, זאת אסרה התורה לאכול. ואילו לדעת רב, אין בנמצא בעולם חיה כזו, ואם יש, אין כל סיכוי שתחיה, ולפיכך, לדעתו, כוונת התורה היא לשלול אכילת בהמה נדירה זו בעודה עובר, שאף על פי שבן פקועה, עובר של בהמה שנשחטה, מותר באכילה, אם נמצא כי גבו ועמוד שדרתו חצויים, הוא אסור באכילה.

הכרעת הלכה לאור הגילוי: משכך, כותב הראב"ד, אף על פי שבמחלוקות שבין רב לבין שמואל מכריעים הלכה כרב בהלכות איסור והיתר וכשמואל בדיני ממונות, במקרה זה יש לחרוג מן הכלל ולהכריע כשמואל, שהרי עינינו רואות כי בריה שכזו מסוגלת לשרוד ולהאריך ימים.

אין להשוות בין טבע בני אדם לבין טבע בעלי חיים: הריטב"א דוחה הוכחה זו משני טעמים. האחד, כי אין להוכיח מטבע בני האדם לטבע בעלי החיים. זאת ועוד, השסועה המדוברת בגמרתנו היא בעלת שני גופים וראש אחד, בעוד המקרה המדובר, כמו גם מקרים נוספים שאותרו בימים ההם, היו של בריות בעלות שני ראשים. להלכה נפסק כדעת רב ("שולחן ערוך" י"ד סי' י"ג סעי' ו').

התרגשות גדולה אפפה את הגאון רבי ישועה שמעון חיים עובדיה זצ"ל, המספר בהשתאות בספרו "ישמח לבב" (י"ד סי' ו'), כי "מעשה נפלא בא לידי בעובר של בהמה דקה שהיה לו ב' גופים שלמים מובדלים זה מזה לגמרי, אלא שמצווארם ולמעלה הורכבו שני הצווארים זה על זה ונעשו לצוואר אחד עם ראש אחד כשאר הראשים, באופן שהיו לו ב' גופין כלילן בחד רישא" - שני גופים כלולים בראש אחד. "ואשתומם על המראה, וחשבתי אולי זוהי השסועה שאסרה התורה כמו שנאמר במסכת נדה, שהיא בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות".

בעל חיים דמוי חזיר עם שסע בגבו: מעניין לציין, את דברי המלבי"ם (שמיני ע"ג), המתאר בשם חכמי הטבע, כי באמריקה הדרומית מצוייה חיה שיש בצורתה דמיון לחזיר, היא מעלת גרה ושוסעת שסע פרסה - סימני הטהרה, ושסע בעובי אצבע יש לכל אורך גבה. לדעת רב, הסובר שאין בריה שכזו בנמצא, צריך לומר, אומר המלבי"ם, כי דמוי חזיר זה אינו נחשב בעל שני גוויים ושתי שדראות, מפני שהשסע הוא חיצוני בלבד ואינו עמוק.

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה, 24 שעות ביממה מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

לעילוי נשמת

מרת **מרים ג'ונס** ע"ה

ב"ר אברהם יצחק ז"ל נלב"ע ט"ז בחשוון תשל"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אשר יצחק לינדנר** ז"ל

ב"ר יוסף יהודה ז"ל נלב"ע י"ב חשוון תשמ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

"בארוחת הערב, כל יום אחר מקריא".

גם צבי, וועד רביעי בישיבה גדולה לא מסיים יום בלי זה.

2 משניות ביום וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! ***3764**

לעילוי נשמת

מרת **שרה לנגה** ע"ה

ב"ר יעקב ז"ל נלב"ע י"א בחשוון תשמ"ו

תנצב"ה

הונצחה ע"י משפחות לנגה ורוטנברג שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **שרה אנגלרד** ע"ה

ב"ר מנחם מנדל כהן ז"ל נלב"ע י"א בחשוון תשנ"ד

תנצב"ה

הונצחה ע"י בתה גב' **ברכה לנגה** ומשפחתה שיחיו

